

MRF 2024.167

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 14. juni 2024, j.nr. 23/00443

Stadfæstet registrering af § 3-beskyttet fersk eng, da der på baggrund af luftfotos ikke var grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering. Nævnet henviste i dets bemærkninger til forbuddet mod gødskning, sprøjtning og omlægning i naturbeskyttelseslovens § 4, der trådte i kraft i 2022.

Holbæk Kommune traf i december 2022 efter partshøring afgørelse om, at to arealer på samlet ca. 4.474 m² på E's landbrugsejendom var omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 som beskyttet fersk eng. Arealet havde siden 1993 været registreret som omfattet af § 3. Kommunen lagde ved afgørelsen vægt på, at der under en besigtigelse var konstateret karakteristisk fauna og flora på arealet, og at luftfotos indikerede, at arealerne med få undtagelser ikke havde været omlagt hhv. i perioderne 1960-2002 og 1960-2009, men at der siden 2002 hhv. 2009 var foregået jordbehandling. Kommunen vurderede, at dette var i strid med § 3, da anvendelsen ikke kunne anses som hidtidig lovlig drift. Afgørelsen blev påklaget af E, der bl.a. anførte, at arealerne ikke var omfattet af § 3, idet de siden 1960 havde været opdyrket til foderproduktion til husdyrhold. Miljø- og Fødevareklagenævnet (formanden) bemærkede, at naturbeskyttelseslovens § 3 ikke sonderer mellem natureng og kultur, men at begge typer ferske enge er beskyttet, hvis de opfylder lovens kriterier herom. Nævnet bemærkede dernæst, at kulturenge er ferske enge, som regelmæssigt bliver omlagt, navnlig for at sikre bedre græsningsmuligheder. Derimod betragtes almindelige dyrkede

marker og kulturgræsmarker, som omlægges hyppigere end hvert 7.-10. år, eller hvor der flere gange inden for denne periode høstes mellemafgrøder, ikke som ferske enge i lovens forstand. Herefter anførte nævnet: "Sædvanlig intensiv drift på beskyttede naturarealer - herunder ferske enge - har været lovlig indtil den 1. juli 2022, hvorefter der gælder et forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning jf. naturbeskyttelseslovens § 4. Forbuddet gælder uanset om den intensive drift har været en del af den hidtidige lovlige drift". Nævnet fandt ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering af, at de omhandlede arealer var omfattet § 3, bl.a. med henvisning til tolkning af luftfotos. Det var nævnets vurdering, at arealerne ikke havde været omlagt i væsentligt længere tid end 10 år forud for omlægningerne i hhv. 2002 og 2009. Nævnet bemærkede, at ekstensiv drift med høslet og/eller græsning ikke udgjorde omlægning, men derimod en forudsætning for udvikling af ferske enge, hvor nævnet tillige henviste til, at der var tale om et fugtigt lavbundsareal. På den baggrund stadfæstede nævnet kommunens § 3-registrering.

Kommentar: Afgørelsen følger nævnets faste fortolkning af, at høslet eller græsning ikke anses for omlægning, der hindrer registrering af ferske enge som § 3-beskyttet areal. Nævnets understregning i afgørelsen af, at naturbeskyttelseslovens § 4 fra 1. juli 2022 hindrer fremtidig gødskning og omlægning er derfor uden selvstændig betydning, da det i den foreliggende sag netop er lagt til grund, at der ikke er sket omlægning. Se tillige **MRF 2024.131 Mfk**, hvor nævnet refererer til naturbeskyttelseslovens § 4 i en sag om lovliggørelsespåbud fra december 2021.

Stadfæstelse i sag om registrering af beskyttet eng i Holbæk Kommune

Sag: 23/00443

Dato: 14. juni 2024

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 4, jf. § 78, stk. 1.^[1]

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Holbæk Kommunes afgørelse af 9. december 2022 om registrering af beskyttet eng på matr. nr. [Matrikelnummer 1] og [Matrikelnummer 1], beliggende [Adresse 1], 4340 Tølløse.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet^[2] og gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 6.^[3] Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 6. januar 2023 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af ejendommens ejer.

Klager har anført, at vurderingen hviler på et for spinkelt grundlag, idet den udelukkende er baseret på tolkning af luftfoto, som i flere tilfælde har en fejlagtig tekst. Ifølge klager har ejendommen været med kvæghold, og de omhandlede

arealer har været benyttet til landbrugsmæssig drift, hvorfor de ikke skal registreres som beskyttet eng.

Den 11. januar 2023 har klager sendt supplerende bemærkninger til sagen. Det fremgår heraf, at luftfotos fra 1960 og frem ikke er korrekt beskrevet, idet arealerne har været benyttet til produktion af hø til ejendommens kvæghold. Hertil har klager oplyst, at malkekvægbesætningen ophørte i 1979, samt at der herefter frem til ca. 1985 var produktion af slagtekalve. Klager har endvidere oplyst, at jorden derfor har været opdyrket til foderproduktion. Som eksempel på en fejlfortolkning af et luftfoto fra 1999 har klager fremhævet, at teksten herpå angiver, at der er tale om uopdyrket jord, på trods af, at der er slået hø og jorden er dyrket. Klager har anført, at klager efter overtagelsen af ejendommen har taget græs til slæt på den østlige og vestlige del og derved opdyrket jorden som i 1960, hvilket kan bekræftes af den tidligere ejer søn.

2. Sagens oplysninger

2.1 Ejendommen/området

Det omhandlede areal ligger på matr. nr. [Matrikelnummer 1] og [Matrikelnummer 1]. Ejendommen ligger i landzone, og matriklerne har et areal på henholdsvis ca. 23,9 ha og 17,2 ha, og består, jf. Danmarks Arealinformation, [4] navnlig af mark og arealer med registreret beskyttet natur.

Det i sagen omhandlede areal er registreret som beskyttet eng og udgør ca. 4,474 m². Arealet er af form aflang nord-syd. En grøft opdeler arealet i en østlig og en vestlig del, der er omtrent lige store.

2.2 Den påklagede afgørelse

Holbæk Kommune har den 9. december 2022 truffet afgørelse om, at en del af matr. nr. [Matrikelnummer 1] og [Matrikelnummer 1], opfylder betingelserne for at være beskyttet fersk eng.

Det fremgår af afgørelsen, at Holbæk Kommune den 15. august 2022 har modtaget en forespørgsel fra klager om, hvorvidt en registreret beskyttet eng var omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Derudover fremgår det, at kommunen den 30. august 2022 har partshørt klager om arealets tidligere drift og samtidig

har tilkendegivet, at arealet var beskyttet eng efter naturbeskyttelseslovens § 3. Kommunen har i afgørelsen gengivet klagers partsbemærkninger, hvorefter klager har haft rådigheden over ejendommen som henholdsvis forpagter og ejer siden 2003, og i denne periode har opdyrket arealet vest for grøften. Det fremgår endvidere, at arealet øst for grøften har været udlagt i græs og er blevet omlagt i 2009 og 2017, samt at der har gået kreaturer på arealet øst for grøften før klager fik rådighed over arealerne.

Videre fremgår det, at Holbæk Kommune den 2. november 2022 har besigtiget arealet sammen med klager, og i den forbindelse vurderet, at engen har et naturligt plante- og dyreliv for naturtypen fersk eng. Kommunen har ved besigtigelsen fundet arterne stor nælde, ager-tidsel, alm. kvik, eng-rævehale, fløjlsgræs, kær-galtetand, rørgræs og alm. hundegræs. I tilknytning hertil har kommunen angivet, at stor nælde, alm. kvik og ager-tidsel er almindelige på ferske enge, men ikke betragtes som karakteristiske for naturtypen eller positive, idet de indikerer en næringspåvirkning af arealet og er konkurrencedygtige, hvilket kan medføre et mere ensformigt plantesamfund. Derudover har kommunen angivet, at eng-rævehale, kær-galtetand og rørgræs er karakteriseret ved at vokse i let fugtig jord, hvilket er et af kendetegnene for naturtypen fersk eng, hvorfor disse arter er karakteristiske for naturtypen. Kommunen har endvidere fremhævet, at kær-galtetand er en værdifuld art for naturtypen og en indikator på, at engen har en vis naturkvalitet.

Yderligere har Holbæk Kommune vurderet, at arealet tidligere har haft fugtighedsflora typisk for enge og kan have rummet en mere varieret flora inden omlægningerne af arealet. Til støtte herfor har kommunen fremhævet luftfoto fra 2002, der viser et gult blomsterflor på engen. Det fremgår desuden af afgørelsen, at arealet har været registreret som beskyttet eng siden 1993 samt, at der ikke er historiske besigtigelsesnotater fra arealet. Registreringen er således vurderet ud fra luftfotos. Efter kommunens opfattelse er der derfor foregået ulovlig jordbearbejdning af arealet siden 2002.

Det fremgår endvidere af afgørelsen, at arealet er lavereliggende og derfor relativt fugtigt. Kommunen har i den forbindelse henvist til visse luftfotos, hvor store dele af arealet er oversvømmet. Specifikt i forhold til den del af arealet, der ligger vest for grøften, har kommunen angivet, at arealet, tolket ud fra historiske luftfotos, ikke har været omlagt i perioden fra 1960 til 2002. Ifølge kommunen har arealet fra dette tidspunkt til dags dato været dyrket med undtagelse af perioden fra 2004 til 2008, hvor arealet har ligget i græs. Kommunen har anført,

at disse opdyrknings er sket i strid med beskyttelsen, idet de ikke kan betragtes som hidtidig drift. I forhold til arealet øst for grøften har kommunen, ud fra historiske luftfotos, vurderet, at det ikke har været omlagt i perioden fra 1960 til 2009. Det fremgår, at arealet herefter har henligget med græs med omlægning i 2009 og 2017, som er sket i strid med beskyttelsen, idet det ikke kan betragtes som hidtidig drift. Efter kommunens vurdering har det naturlige dyre- og planteliv for ferske enge indfundet sig i disse perioder på henholdsvis 42 og 49 år.

2.3 Holbæk Kommunes bemærkninger til klagen

Holbæk Kommune har den 9. januar 2023 oversendt sagen til Miljø- og Fødevarerklagenævnet med bemærkninger til klagen.

Det fremgår af bemærkningerne, at klagepunkterne er enslydende med partshøringsbemærkningerne, som er besvaret i afgørelsen, samt at klager ikke har specificeret, hvilke tekster til de historiske luftfotos, der, efter klagers opfattelse, er forkerte.

3. Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger

3.1.1 Det retlige grundlag

Efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 4, må der ikke foretages ændringer i tilstanden af ferske enge mv, når sådanne naturtyper enkeltvis eller sammen med andre beskyttede naturtyper er større end 2.500 m² i sammenhængende areal.

I 1993 blev det pålagt amterne at foretage en førstegangsregistrering af de naturtyper, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.^[5] Registreringen af naturtyperne er vejledende og således ikke i sig selv afgørende for, om et areal er beskyttet efter lovens § 3. Den bindende afgørelse af, om et areal er omfattet af § 3, træffes af kommunen (før 1. januar 2007 af amtet) efter en konkret vurdering.

Kriterier for registrering af natur omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 fremgår bl.a. af registreringsvejledningen^[6] og vejledningen om beskyttet natur.^[7]

Det der bl.a. er afgørende for, om et areal er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, er, hvorvidt der har udviklet sig et dyre- og planteliv, der er karakteristisk for beskyttet natur.

På grund af den naturlige dynamik kan arealer over en årrække "vokse" sig henholdsvis ind eller ud af § 3-beskyttelsen. Naturbeskyttelseslovens § 3 omfatter de arealer, der til enhver tid opfylder lovens kriterier for at være en beskyttet naturtype.

Beskyttede ferske enge er relativt lavtliggende, typisk på fugtig jordbund i f.eks. ådale, omkring søer og moser eller på gammel søbund eller hævet havbund. Engens plantesamfund er lysåbent og med fugtigbundselskende græsser og urter, der tåler græsning og/eller slåning. Græsserne er normalt dominerende, og de kan være vilde arter eller kulturbetingede (udsåede). Urtevegetationen har en overvægt af flerårige urter.

Ferske enge skabes ved menneskelig påvirkning. Enge kan således være dannet ved slåning eller græsning af naturlige kærsumfund eller ved fældning af elle-, aske-, birke-, eller piledominerede sumpskove med efterfølgende slåning eller græsning. Den menneskelige påvirkning med slåning, græsning og evt. omlægning og gødskning kan være mere eller mindre intensiv, hvorved der kan dannes såkaldte naturenge og kulturenge. Naturenge er generelt artsrige og indeholder en række sjældnere og fåtallige plante- og dyrearter, mens kulturenge ofte vil være mindre artsrige end naturenge og ikke indeholder sjældne arter.

Naturbeskyttelseslovens § 3 sonderer ikke mellem natureng og kulturenge. Begge typer ferske enge er beskyttet, hvis de opfylder lovens kriterier herom. Naturenge er relativt fugtige, aldrig eller sjældent omlagte, ferske enge med græsning eller høslæt, og en dominans af vilde græsser og urter. Kulturenge er ferske enge, som regelmæssigt bliver omlagt, navnlig for at sikre bedre græsningsmuligheder.^[8] Almindelige dyrkede marker og kulturgræsmarker, som omlægges hyppigere end hvert 7. – 10. år, eller hvor der flere gange inden for denne periode høstes mellemafgrøder, betragtes ikke som ferske enge i lovens forstand.

Sædvanlig intensiv drift på beskyttede naturarealer - herunder ferske enge - har været lovlig indtil den 1. juli 2022, hvorefter der gælder et [forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning jf. naturbeskyttelseslovens § 4](#). Forbuddet gælder uanset om den intensive drift har været en del af den hidtidige lovlige drift.[9]

Det er ikke afgørende for beskyttelsen, om et areal er særligt fugtigt eller lavt beliggende, idet disse kriterier nærmere må ses som karakteristika, der ofte, men ikke nødvendigvis, gør sig gældende for ferske engarealer. Det, der normalt vil være udslagsgivende for spørgsmålet om registrering er den tilstedeværende botanik og arealets driftshistorie.

3.1.2 Beskyttelsesstatus for det omhandlede areal

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte Holbæk Kommunes vurdering af, at det i sagen omhandlede areal opfylder kriterierne for at være beskyttet fersk eng, jf. naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 4.

Ved afgørelsen har Miljø- og Fødevarerklagenævnet overensstemmende med kommunen vurderet, at arealet ikke har været omlagt i væsentligt længere tid end 10 år forud for omlægningen i henholdsvis 2002 (vestlig del) og 2009 (østlig del). Herved har nævnet vurderet, at arealet, tolket ud fra luftfotos, gennem en længere periode forud for omlægningerne fremstod som et naturareal med uensartet og rodet struktur, mosaik af mørke og lyse delarealer, skiftende farver mv., samt at arealet var uden tydelige spor efter intensiv dyrkning i perioderne. Nævnet har inddraget klagers oplysning om, at arealet siden 1960 er drevet med høslæt til ejendommens kvæghold. Nævnet henviser i den forbindelse til, at ekstensiv drift med høslæt og/eller græsning ikke udgør en omlægning af arealet, men derimod er en forudsætning for udvikling af ferske enge.

Endvidere har Miljø- og Fødevarerklagenævnet lagt vægt på, at arealet ligger i en terrænlavning, og at der således er tale om et fugtigt lavbundsareal med en typisk beliggenhed for ferske enge. Som følge heraf er det ligeledes nævnets vurdering, at der på tidspunktet for omlægning af arealet i henholdsvis 2002 og 2009 forekom karakteristisk engvegetation på arealet. Herved har nævnet lagt vægt på, at arealet i mange år forud for opdyrkning var fugtig lavbund med ekstensiv drift. På den baggrund vurderer nævnet, at arealet opfylder kriterierne for at være beskyttet eng.

3.2 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Holbæk Kommunes afgørelse af 9. december 2022 om registrering af beskyttet eng på matr. nr. [Matrikelnummer 1] og [Matrikelnummer 1], beliggende [Adresse 1], 4340 Tølløse.

[1] Lovbekendtgørelse nr. 1392 af 4. oktober 2022 om naturbeskyttelse.

[2] Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

[3] Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

[4] <https://danmarksarealinformation.miljoportal.dk/>

[5] Jf. Miljøministeriets cirkulære nr. 128 af 13. juli 1993 om registrering af beskyttede naturtyper.

[6] Vejledning om registrering af beskyttede naturtyper, Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, 1993.

[7] Vejledning om naturbeskyttelseslovens § 3 beskyttede naturtyper, Miljøstyrelsen, 2019.

[8] Med indførelsen af § 4 i naturbeskyttelsesloven, er der pr. 1. juli 2022 indført et generelt forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning af § 3-beskyttede arealer.

[9] <https://mst.dk/natur-vand/natur/national-naturbeskyttelse/3-beskyttede-naturtyper/beskyttelse-af-3-naturtyper/ferske-enge/>

Lovområder:

NBL - beskyttede naturtyper